

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

número 82

MARÇ 1987

PÒRTIC

Cadacú de nosaltres, poc a poc, es va desentenen dels problemes quotidians que ens envolten com a comunitat de poble, i encara que ens sàpiga greu (ja que en el fons no ho voldríem) ajudem amb la nostra actitud individualista i despreocupada que Artesa sigui cada cop més un poble gris, sense cap personalitat. Sí, és clar que no ho voldríem... però també és clar que no posem res de la nostra part per evitar-ho, i així ens van les coses...

Tenim, per exemple, la festa del Carnaval que es ve organitzant, al nostre poble, des de fa alguns anys, però no per això s'ha aconseguir que sigui una festa arrelada. En primer lloc (i encara que s'ha aconseguit de celebrar-la el dia que toca i no, com altres anys, dins mateix de la Quaresma) no s'hi ha posat mai l'entusiasme necessari per a fer-la popular i progressiva-

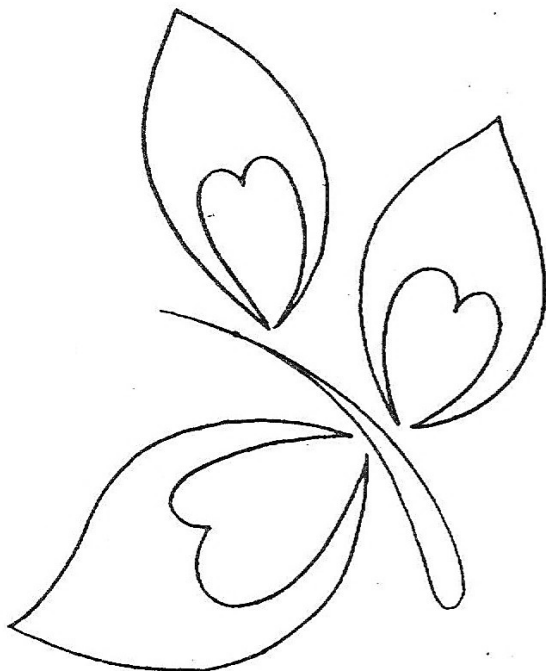
ment tradicional. Cada any s'ha d'improvisar i s'ha de començar de nou, amb més o menys encert segons siguin els organitzadors, com és lògic. No volem dir amb això que la festa, en ella mateixa, no estigui ben aconseguida, que els organitzadors no hi posin tot el seu esfrç perquè la cosa surti bé, no, no és això, perquè sabem que els encarregats d'organitzar el Carnestoltes fan mans i mànegues per a superar-se cada any. El que passa, però, és que s'organitza tot per assegurar, ja d'entrada l'èxit de la festa (orquestra i premis a les millors disfresses) dins d'un local tancat, deixant a part la participació espontània de la gent.

El Carnestoltes ha de ser una festa del poble, ja que no-més la participació del poble la pot fer vàlida o no. Cal fer el caliu necessari per a motivar a tota la gent que hi paricipi, que

hi participi lliurement, espontàniament, sense haver de pensar (com pensen molts joves) en ser mereixedors d'algun premi. El Carnestoltes ha d'ésser viscut des de baix, ha de ser participatiu, engrescador, obert i sobretot col·lectiu.

Per això mateix diem, més

amunt, que cadascú de nosaltres, amb la nostra indiferència, la nostra poca participació, amb el nostre allunyament moral i moltes vegades físic, anem contribuint a aquesta despersonalització del nostre poble que, a la llarga pot ser una cosa irreversible.

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFORMACIÓ
LOCAL

Segona Epoca Nº 82
Març 1987

EDITA:

Agrupació Cultural
"Ia Femosa"
Castell Nº 23
Artesa de Lleida

DIPOSIT LEGAL:

L-264-1981

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB ELS SUPORT DE LA
GENERALITAT DE CATA-
LUNYA.

ÍNDIX

PORTIC	1
NOTES I NOTÍCIES	4
LES COPLES DEL CARNESTOLTES	7
PER CARNAVAL, TOT NO VAL per F. G.	11
DIALEGS (amb el Drt. Joan Majó) per Xavier	13
L'ULTIMA VAGA DE TRACTORS (una valoració personal) per A Costafreda . . .	17
Un comentari al llibre: "ELS OCELLS DE LES TERRES DE PONENT" per Arna . . .	19
COMIC (per ser feliç)	21
PUIGVERD I LA CULTURA	23
DARRERA DEL MIRALL (continuació)	24
QUE HI HA AL MUSEU D'ARTESA? (el Neolític) per A. C.	26
L'HUMOR, a les pàgines . . .	16 i 25

LA NOSTRA PORTADA

Fotografia d'una de les papereres instal·lades per l'Ajuntament. Aquesta a l'entrada de les Escoles. Fer-les servir també és una cosa que se'n pot aprendre.

LES DITES DEL MES

Març Marçot, mata l'ovella i al pastor si pot (aquesta dita té algunes variants; hi ha gent que diu: Març Marçot, mata la vella vora el foc o mata la vella i la jove si pot). Quan el Març és bo, s'acostuma a dir: Març Marçot, no m'has mort cap ovella ni cap ovellerot.- Esperet que ara ve mon germà Abril i potser te'n matarà més de mil.

NOTES I NOTÍCIES

OMPLIDOR de BOTES

Durant els darrers dies del mes passat, va posar-se en funcionament un omplidor de botes d'ensofetar. Aquest omplidor està situat al mateix indret del pantà de rec de Sant Ramon. L'omplidor funciona amb aigua del pantà (quan n'hi ha) ja que en obrir l'aixeta s'engega un motor bomba que xtreu l'aigua del pantà, si aquest és buit, l'aigua,

llavors, ve de la canonada de l'aigua potable del poble. A l'indret on hi ha aquest omplidor s'hi ha fet una plataforma de formigó i s'hi ha posat, també, una mànega d'aigua a pressió que igual es pot fer servir per rentar cotxes com els mateixos tractors o botes. De moment s'està fent servir molt.

DISFRESSES a l'ESCOLA

El divendres 27 de Febrer, els nens i nenes de les Escoles celebraren el seu Carnestoltes.

Uns dies abans ja van fer treballs escaents a aquest tema,

i es van confeccionar les disfresses. Enguant cada grup o curs va decidir "ser una compar-sa": Els Pàrvuls es van disfressar de "titelles". Els cursos

primer, segon tercer i quart, totes les nenes es disfressaren de "sol" i tots els nens de "lla-pis". El cinqué es disfressà de "robots", el sisé de "músics", el seté de "joc de cartes" i el vuité de "cuca fera".

A les quatre de la tarda van començar una acolorida cercavila per tot el poble. de tornada a l'Escola van fer un berenar amb xocolata i coca. No caldria ni dir que, la canalla, s'ho van passar d'allò més bé.

EL CARNESTOLTES

El diumenge dia 1 de Març, a Artesa, cs va celebrar el Carnestoltes. La gent, disfressada o no, es va concentrar al carrer de Sant Ramon, davant de les Escoles, i des d'allí va començar la rua passant pels carrers: Nou, Castellidans, Mestre Ginera, dels Gallart, Plaça i carrer de la Bassa fins arribar a la Sala del Ball. A la Sala, el Carnestoltes va llegir el seu programa en forma de corrandes o coples, tot seguit va començar el ball, en el transcurs del qual es va fer

la desfilada de les disfresses. Tot seguit el Jurat va atorga aquests premis:

INDIVIDUALS: Primer (5.000 Ptes a Mireia Bellmunt, disfressad de "raïm". Segont (3.000 Pts. a Ramon Farré, disfressat d "pingüí". Tercer (2.000 Ptes.) Edgar Solé, disfressat de "xi nés".

DE GRUPS: Primer (7.000 Ptes.) : Montse Benet, Laura Gaallart Ester Roure, Mirixell Bellmunt Anna Gallart, Anna Drudis i Araeli Bellmunt, disfressades d

"llaços". Segon (entrades de cinema) a Joan Jordi Besora i Ivan Argilés, disfressats de "policies". Tercer (2.000 Pts) a Fe-

lip Muntoy, Davit Puig, Xavier Gallart, Ramon Escuer, Josep R. Baqueró i Ramon Ros, disfressats de "comandos".

VAGA de TRACTORS

Durant els dies 13 i 14, bastants pagesos d'Artesa van treure el seu tractor a la carretera. Com s'ha vingut fent aquests darrers anys, els tractors d'Artesa, Aspa i Puigverd, es van concentrar a la Casa de Margalef, tallant diferents vegades la carretera de Tarragona. El dia 14, els més de cinquanta

tractors de Margalef, juntament amb els altres d'altres concentracions, van anar fins a Lleida i tallaren els ponts d'entrada a aquesta ciutat per espai d'unes quantes hores. Després d'una assemblea de pagesos, els tractors van ser retornats als seus respectius pobles.

PAPERERES

L'Ajuntament d'Artesa ja ha col·locat les papereres pels carrers del poble. Com dèiem a l'altre més, aquestes papereres van fer cap a Artesa de Segre.

Ara, però, un cop ja al seu lloc esperem que facin el seu servei i que tots els veïns les utilitzin per a mantenir el poble net de papers.

LES COPLES DEL

CARNESTOLTES

Com l'any passat, gastant tota la nostra influència, hem pogut aconseguir les coples que sa Majestat Carnestoltes va llegir el diumenge dia 1 d'aquest mes de Març, a la Sala del Ball.

Val a dir que les publiquem tal com ens les han fet arribar; consevem el lleguatge dialectal i d'allò més vulgar del parlar d'Artesa. Aquí les teniu.

Artesencs de totes mides
ninots, ninetes i nines
tots plegats celebrarem
el Carnestoltes fotent.

Quina subtil coincidència
que amb la Quaresma reclosa
vinguin amb la follia
la disbauxia, la luxúria i l'a-
legria.

No és pas el recolliment
a que us encamina el pregó
es lo que us recomanem
el ball, la gatzara i l'alcohol.

Amb molta cura veins
us voldria retratar
als plagues, cornuts i borinots
rucs, savis i estaquirots.

Que amb notòria circumstància
ells pobrets talment pensaven
representar digne acte o obres
davant de tota la gent

A torn seguit us presentem
els personatges següents
estrambòtics i torrats
fatxendosos o fotents.

I seguiran molt d'aprop
tots los putes ramonetes
que amagats per pobres criteris
se'n dien d'esquerres i són de
dretes.

Llenya per a tots hi haurà
sobretot pels, qui de casa,
xerren i no foten cop
i espien per les persianes.

Reunits en aquest poble
d'Artesa del Segrià
molts fatxendes carallots
més dels que us penseu hi ha.

Que tenint tant com tenen
encara voldrien més
i de tant pensar es corsequen
que no es capfiquin que, no se'n
duran res.

Envejosos llepaculs
dropos i cara girats
ens creiem que ja no n'hi havia
i ens trobem ben envoltats.

Començarem pel doctor
la salut és obligada
la religió i la política
ja vindran recomanades.

Mantenir bé la salut
esdevindrà un cost tan alt
que si ens va pujant la iguala
valdrà més estar malalt.

Es va comprant maquinetes
pels ossos i el cor mirar
vigileu no fos que us vegi
allò que no es pot ensenyar.

Com que el cor i la cartera
molt aprop solen estar
precureu ben bé amagar-la
sinó us veurà el que hi ha.

Lo cor que canta a l'Església
podria millor afinar
i els fidels així tindrien con-
tents
en lloc de martiritzar.

Patiríem mal d'orella
de tants cants i responsoris
de peregrins que van via
de salms i jaculatòries.

Això és Sadoma i Gomorra
totes les beates diuen
però sinó fossin tan velles
s'alçarien les faldilles.

Les cantores de l'Església
semblen un vol d'esturnells
ganyolen i desafinen
i s'estiren els cabells.

Les beates s'enlluernen
amb la Rota i el que fa
a una formosa casada
soltera l'ha fet tornar.

Com pot ser dos cerimònies
d'un sagrament tan sagrat
fer i desfer matrimonis
com una garba de blat.

fan el mateix que en negocis
descasen i casen si els plau
per quartos tot ho farien
fins a vendre a Sant Pau.

Los sermons del capellà
que parlant diu i no diu
s'assembla a la conversa
d'una garsa i una perdiu.

Passen la plateta als enter-
ros
aprofitant que fan ple
tot i sabent que molesta
i no ho fan, diuen, per diner.

Dels quartos de la plateta
i si algú en vol més donar
ja se'n poden comprar un lloro
i que el fagin sarmonar.

I si els filigresos troben
que el lloro sap ben xarrar
que demanin al senyor bisbe
que el faci capellà.

A partir de mes que ve
per previndre'ns de la Sida
donaran al personal
un mitxó de goma fina

I en Santa Gràcia Divina
podrem fotre descansats
el mitxó ben col.locat
amb la dona i la "querida".

I Si de la sida ens allibera
los condons dels capellans
retrobarem la trempera
i tindran bons parroquians.

I així la Santa Croada
vencé amb creus i pendons
el Vaticà triomfarà
amb mil i mils de condons.

Senyoretetes retivades
que per estretes passeu
els de casa s'esverarien
si vegessin el que feu.

Per les foscors de les sales
dels pubs i discoteques
ho feu anar tot a l'ample
com si el món es fes miquetes.

i us ho trobo molt ben fet
no deixeu res per provar
cal estar ben instruides
per quan pugeu a l'altar.

No us enganyeu (que ho fareu)
cal quedar bé amb els de dalt
tranquil.litzar les conciències
per satisfer la moral.

Perquè aquesta moral triomfi
s'ha de pagar un preu molt car
cal repremir els instints
i la boca ben fermar.

Allibereu-vos donetes
ni que sigui per un jorn
foteu, que foten us foten
lo cap ple de moixons.

L'ensenyament de l'escola
servirà per a millorar
la cultura i el civisme
que prouta falta ens fa.

D'aquestes dues matèries
n'està l'escola mancada
sinó milloren els amos
los mossos passaran gana.

Los de casa de la vila
se n'han cuidat d'arreglar
les Escoles per defora
i per dintre qui ho farà?

El conseller de Cultura
amb l'as de bastó a la mà
a veure si així afilera
lo que s'ha d'afilera.

L'equip comença de nou
amb afany de treballar
fins que un empatx de pilota
dos en feu abandonar.

dels set magnífics que queden
tres se'n renten les mans
així mateix feu Pilats
cònsul allà dels romans.

Entre els altres quatre que
resten
Un judes se'ls va infiltrar
la secta dels associats
el van fer rectificar.

Entre els dos, els tres i l'un
als d'una candidatura
volien matxacar
amb la moció de censura.

I quan el Ple d'expectació
estava ja avessar
els que xarraven no diuen res
potser es van escagarrinar.

Los qui manen al davant
del volgut Ajuntament
no en saben ni un esborrall
de manar tota la gent.

Per manar s'ha de saber
que no es pot tot alcançar
los entesos no saben triar
a qui tenen de devanter.

Ves que sabrà fer un fuster
encara que porti ulleres
dels afers municipals
que sabrà el gat de fer culleres

Los mansos que planten pins
sortiran a bon promig
en planten deu, 30 figueres
i vint tragos entre mig.

Amb persimònia buscada
plantaran tot lo Baluard
procurant si s'entregarda
veure el rem afilerat.

Pel bon camí entrepussem
l'aire nou ens arrofreda
enlloc de pujar endavant
anem baixant endarrera.

Al sant pare dels alàstics
fills traidors l'han escombrat
n'han triat un d'andalús
però l'han ficat tacat.

L'operació de la vista
ha fracassat tot de ple
la roca era massa dura
no la van poder rompré

Voler manar allà a Espanya
el Cambé ja ho va provar
va ésser massa gran l'empresa
i va haver de plegar.

El món volen arreglar
els comunistes pobres
que no ens toquin lo nostre
repartim lo dels demés

Ja ve la repartidora
desitjada per tothom
lo que tenim queda nostre
repartim lo dels prohoms.

Conferència Episcopal
aquesta setmana toca
tots els bisbes reunits
no faran més que el tanoca.

Quatre torrats de la gralla
volen sortir a fer soroll
segur que millor ho farien
ajeguts sota un cascoll.

Si els cecs vegessin de cop
molt gent com s'ha tornat
tots els muts se n'enriurien
veien els coixos botar.

Prediquen lo que no creuen
tots els savis de taberna
i si els hi portes la contraria
ells t'engegen a la merda.

S'acaba la claveguera
feliçment d'una vegada
malgrat tots els entrebancs
la veurem realitzada.

Homes que viviu per fotre
i ho feu bé i molt sovint
us en presentaré una
que no para fins a vint.

Si la deixeu estragada
el valent que això farà
li donarem una pedra
i que se la fagi esmolar.

Amb una enscripció que hi di-
gui
jo sóc el gran fotedor
ni els bocs que salten les ca-
bres
ho podrien fer millor.

I podrà participar
en el recompte final
en el consell de titoles
del concurs del Carnaval.

La iniciativa del premi
a la gent fa disfressar
si no en donguessin dirien
que es disfressi el capellà.

teniu que sortir tothom
a disfrutar d'amagat
darrera de les caretes
del vestit i del "disfras".

I quan l'estiguin cremant
el cor que tan desafina
li resin un responsori
com a la gràcia divina

I als carallots que a llufa
els ha fet sortir els colors
més valdria que es morissin
i a l'infern de dos en dos.

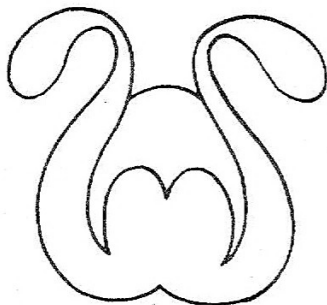
Avant ganduls i gandules
si heu disfrutat bé el cos
amb accessos sense mides
quiets! demà faren el gos.

Enfolliment, molta gresca
tanta i més se n'admetrà
no penseu en l'endemà
participeu a la festa.

Ajans de clavar-me foc
repenseu-vos del que he dir
50 anys sense homenatges
m'han ficat en entredit.

és una festa pagana
que no vol limitacions
el cos que reprimeixen
donem-li satisfaccions.

Molt estimats conveins
ja us deixo per un any més
l'any que ve vindre amb un ruc
i bramare pels carrers.

PER CARNAVAL, TOT NO VAL

Tot són evidències que el Carnaval ha perdut el sentit d'abans i potser són totalment estèrils aquells intents per fer resorgir la significació d'una tradició que quedà aturada (tantes coses hi quedaren!) l'any 1939, quan la festa fou prohibida en tot l'estat Espanyol.

La conetació religiosa de la seva contraposició al temps quaresmal que li ve darrera ja no ens ja anar ni cap aquí, ni cap allà i menys a passats i passotes organitzadors que moguts per criteris incomprendibles per a qualsevol ment que vulgui raonar d'una forma un xic rigorosa i ajustada a la realitat, celebraren la festa en plena època quaresmal, com posar en un mateix sac una serp i un llongardaix i esperar que es casin.

Temps era temps, i no vull ser gens nostàlgic, les festes s'ajustaven al patró natural, a tradicions que s'anaven superposant, evolucionant, deformant-se o conformant-se però sempre dins

el binomi harmoniós persona-medi. El cristianisme assimilà i transformà els costums que li interessaven per tal de fer d'ells una plataforma de propaganda de la seva creença. Com tot bon dogmatisme no deixà que res s'escapés del seu abast "l'infern o jo" i aprofità la tendència no sé si natural o no de la d'ésser una mica corder de tot allò que es fiqui davant garantint-li un sistema de valors tancats i que més o menys funcionin i l'estalviin de pensar i qüestionar-se la validesa i la racionalitat de les coses. No és gens nou, ni únic aquest emprar la irracionalitat humana com a mitjà propagandístic i d'adhesió incondicional o obligada per la por a futurs inferns terrenals o d'ultratomba.

El cristianisme difon una moral del sacrifici, de la por al pecat, de la repressió dels intints, de l'angúnia pel sexe i per totes les alegries de la carn per això en ple Renaixement amb això es demostra la seva po-

sició sempre avantguardista, es treu de la mànega la "imposició" de la quaresma, quaranta dies d'abstinències i dejuni; de seriositats greus i obligades. Quins disbarats! desterrar l'alegria, la gatzara, el coneixement sensitiu de persones i coses... per això, en favor de tot això masqué el Carnaval demostrant per enèssima vegada que tota pressió que es fà cap un costat es contestada per una altra de contrària i en sentit invers. El Carnaval sorgeix i es manté en oposició a la quaresma i a més com a continuació d'antiquíssims ritus connectats als cicles naturals.

Avui quan la quaresma ja no significa res llevat que quatre mal comptats, quan l'únic dejuni que hom fa és per prescripció facultativa o per atipar-se de gustoses graellades de peix, quan l'única abstinència és la que ens imposa unes limitacions econòmiques i quan les antigues tradicions queden tan lluny que ja ni els més vells se'n recorden massa, entretinguts els po-

bres pel "Filiprim", sembla com una mica fora de lloc tot això del Carnaval, fa l'efecte tan sols d'una petita excusa per fer una mica de ball, disfressar les criatures i veure si guanya el concurs i així enaltir la nostra pobra i tan poc "piropejada" vanitat.

Decididament "per Carnaval, tot no val" perquè això del diumenge no és, no ho és pel sol fet que només es disfressés la canalla, perquè l'únic incentiu i motivació siguin els premis, pel fet que ningú s'escolti, ni a ningú faci riure o escandalitzar les coples carnestolenques. Però qui es pot escandalitzar quan els nostres polítics no ho conseguixen?, quan tampoc la fam, la violència, la guerra, les droques o la misèria? quan tampoc l'atur, el consumisme, la superficialitat, la marginació a què estem sotmesos o difonem?

Potser si ho pensem bé, som nosaltres qui estem fora de lloc en celebrar un esquifit Carnaval al qual no som capaços de donar cap sentit.

F.G.

DIALEGS

AMB EL DOCTOR JOAN MAJÓ

El passat dia 2 de juliol es va realitzar, per primera vegada a l'Estat espanyol, un trasplantament massiu de femur, a una nena de deu anys a qui s'evita, amb aquest trasplantament l'amputació de la seva cama dreta. La pacient patia un OSTEOSARCOMA de FEMUR (càncer d'os). Al cap de més de sis mesos de la intervenció, es pot dir que pràcticament ha superat la fase de risc de recidiva local i la seva evolució és favorable, malgrat que fins passats els dos anys no es pot predir totalment el definitiu guariment.

El cirutjà metge responsable d'aquesta intervenció quirúrgica és el Dtor. JOAN MAJÓ, metge cirutgià d'Ortopèdia i Traumatologia de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau de Barcelona, al qual vull agrair-li efusivament l'haver permès que aquesta entrevista aparegui en la nostra revista LA FEMOSA, estant aquesta la primera i única revista de temes no mèdics que té l'honor

en exclusiva de tractar d'aquest trasplantament, el primer que es realitza amb èxit a l'Estat Espanyol.

P.- Dtor. Majó, en què consisteix el trasplantament d'os massiu?

R.- Els empelts d'os no són una tècnica recent, d'un temps ençà es vénen aplicant per omplir cavitats o defectes que no podrien ser reparats d'altra manera. El més habitual és l'ús d'empelts del mateix malalt. En canvi, la pràctica d'empelts d'altres persones és més rar i, generalment, només s'utilitza amb petits fragments d'os.

Els trasplantaments massius és a dir, de grans segment ossis o fins i tot articulats obtinguts de cadàver, són d'ús molt restringit i s'han realitzat només als EE.UU., París i Sant Pau de Barcelona. Han de ser obtinguts en quiròfans d'estricta esterilitat i la intervenció sobre el donant s'ha de fer en condicions rigurosament quirúrgiques.

P.- Quina és la utilitat d'aquesta classe de trasplament?

R.- Amb el trasplantament massiu d'os s'aconsegueix evitar intervencions mutilants, amb grans amputacions, en alguns casos seleccionats. I en el cas específic dels nens, el trasplantament no tan sols evita el trauma psicològic de l'amputació sinó també problemes mecànics que presenten les grans artroplàsties amb el pas del temps.

P.- I les seves característiques?

R.- En aquest tipus de trasplantament s'ha d'assegurar l'extirpació completa del tumor ossi i de tots els teixits veïns afectats. És per això que no es pot posar a la pràctica en tumors de greu afecció de vasos sanguinis o d'altres elements que no puguin ser sacrificats, per això la importància del diagnòstic precoç. Per tant, el trasplantament massiu d'os solament és possible en casos tumorals seleccionats, on es pugui fer una extirpació àmplia i completa. La utilització d'una quimioteràpia preoperatòria que aconseguixi la reducció local

del tumor pot ser imprescindible a fi i efecte que la intervenció sigui tècnicament possible. Aquest tractament quimioteràpic ha de continuar en la fase postoperatòria, per tal de controlar una possible malaltia a distància, en els tumors que puguin tenir el risc de presentar-la.

P.- Quina utilitat té el banc d'ossos?

R.- Una vegada s'ha obtingut del donant, els grans segments ossis, aquests es mantenen a baixa temperatura, mentre es realitzen els estudis per a garantir la seva esterilització i l'absència de malalties transmissibles en el donant.

La possibilitat de disposar d'un banc d'ossos per a grans segments, és fonamental, ja que proporciona a la cirurgia oncològica (cancerosa) l'oportunitat d'intentar ressecat grans superfícies d'os malalt per tumor i substituir-les mitjançant trasplantament.

P.- Quina es la seva valoració d'aquest trasplantament?

R.- Fent una breu història del que ha estat aquest trasplantament, recordaré que la intervenció s'efectuà el dia 2 de

Juliol passat, a una nena de deu anys, amb osteosarcoma de fèmur. Amb anterioritat, s'havia fet un tractament previ amb quimioteràpia durant gairebé dos mesos. S'assolí una bona reducció tumoral. La nena va ser intervinguda per mi al servei de traumatologia, s'extirpà tot el tumor ossi i la musculatura veïna, fins arribar als teixits sans. Es van poder conservar els vasos i altres elements importants. Le substituí tot l'os ressecat amb un gran segment extret quinze dies abans d'un jove Lleidatà fill de Tremp, de divuit anys, mort en accident de tràfic. La seva família autoritzà la donació del seu cos. L'extracció tingué lloc a la fundació Puigvert. Amb aquest fèmur s'aconseguí evitar la desarticulació del maluc de la malalta, la nena va romandre al nostre servei durant quinze dies aproximadament i altres tants al servei de pediatria. Avui és donada d'alta i el control mèdic es manté a través d'ambulatori.

Als sis mesos del trasplantament la valoració és positiva: la nena es troba bé, segueix el tractament quimioteràpic a onco-

logia fins al mes d'Abril que serà donada d'alta definitivament. Camina sobre la cama operada i té una bona funció de totes les articulacions. A causa del temps transcorregut es pot dir que s'ha superat el risc de recidiva local. Encara es aviat per poder parlar d'un total guariment, però, el cas és que a mesura que passa el temps, el risc es va fent menor.

P.- Com acomiadament voldria afegir alguna cosa més. per als nostres lectors?.

R.- El que jo voldria matitzar, de totes maneres, i crec que és important, és que això no és una tècnica d'aplicació universal en qualsevol tipus de tumor ossimaligne i que realment encara serà necessari fer bastants amputacions de tumors ossis malignes, o sigui que jo voldria que no fes l'efecte que això és una "panacea" però pensem que això és una terapèutica que en casos seleccionats i ben estudiats, en els fa, tècnicament, possible, i representa un avenç molt important, que a més a més de garantir el guariment permet de salvar la cama del pacient.

I per últim vull assenyalar que d'aquí a pocs dies realitzaré el segon trasplantament de fèmur amb tumor ossi a un xicot jove i espero poder d'aquí un temps a tornar a posar-me en contacte amb la vostra revista per a comentar-vos aquest nou cas.

Això mateix és el que esperem nosaltres; poder tenir notícies del nou trasplantament per a comentar-ho als lectors de LA FEMOSA. Moltes gràcies Dr. Majó.

Xavier

HUMOR

Llenya per a tots hi haurà
sobre tot pel qui, de casa,
xerren i no foten cop
i espien per la persiana.

L'ÚLTIMA VAGA DE TRACTORS

(UNA VALORACIÓ PERSONAL)

Es evident que la valoració que puc fer jo de l'última vaga de tractors que els pagesos vam portar a cap els dies 13 i 14 d'aquest mes, serà diferent o molt diferent de la que faran els dirigents de la Unió de Pagesos o altres observadors, i això per diferents raons, ja que jo, com a militant de base d'aquest sindicat, només puc parlar i opinar del que he vist o sentit a dir als companys de la carretera. Em falta doncs la visió global i de tot el conjunt de la vaga o la informació puntual dels resultats aconseguits si és que s'ha aconseguit res. Sigui com sigui, doncs, em proposo d'exposar la meua opinió a l'endemà mateix de tornar a casa. He volgut fer, però, aquesta introducció per deixar ja d'entrada, les coses clares.

Encara que sabem (i ho sabem tots) que els pagesos, en un conjunt, som un dels sectors de la societat més marginats econòmicament, i per això mateix també socialment i cultural, no acabem de convèncer-nos que sense una protesta enèrgica i de tots,

posant-hi el coll o el que convingui.

Sabent tot això i anar a la carretera amb el tractor (amb la fredor ambiental que es respirava al poble) i anar-hi només per disciplina, vol dir que hom ja estava disposat a entornar-se'n al moment que es digués, tant si s'aconseguia res com si no. És clar que sortíem també, i cal dir-ho, perquè en el fons de tot sabem que si no sortíem les coses encara ens anirien molt pitjor. Continuarem estan tan oprimits com ho hem estat sempre. També sabem (ho hauríem de saber) que les classes més marginals com la nostra, els costa més, molt més, de movilitzar-se, d'organitzar-se i de prendre consciència que el problema nostre i de cadascú no el resoldrem individualment, un per un, i que tampoc no ens el resoldran els altres si nosaltres no som capaços de fer-ho. I això ja era un punt favorable, encara que també sabem o intuïem que amb la fredor i el poc convenciment amb què es va convocar aquesta vaga, a la carretera no seríem gaires, però

que, un cop allí, aconseguiríem crear el caliu necessari de solidaritat per a no trobar-nos ni ridículs ni deseparats. I així fou.

Si comparem aquesta vaga amb les primeres dels anys 77 i 78, ens adonarem que els pagesos hem anat perdent la por i per això hem anat adoptant mesures més radicals (encara que del tot pacífiques). Les tallades de la carretera o de la via del tren que s'han portat a cap aquesta vegada a les nostres comarques amb tota la naturalitat del món, haurien estat escandalosament agressives a la vaga del 78, ara però, ja ens hi hem acostumat tant que molts pagesos les troben d'allò més pacifistes. Entrar amb els tractors fins al pont de Lleida i tallar-hi el trafec durant unes quantes hores com vam fer ara, hauria semblat una arriscada provocació, ara però, a molts pagesos el ha semblat que vam fer riure...

A mi em sembla que els pagesos, amb aquesta vaga, hem fet un pas endavant ja que hem après a portar a cap accions més contundents, però tal i com es va desenrotllar era impossible d'a-

nar més enllà, i això per unes quantes qüestions que no cal esmentar, però que, entre les quals i potser la més greu, cal destacar la falta d'organització o de coordinació entre els grups de pagesos (no hi havia cap servei d'ordre, d'informació ni d'enllaç). Potser perquè es va arribar allí on ningú es pensava que s'arribaria, als dirigents de la Unió de Pagesos se'ls va escapar la cosa de les mans.

Com he dit al començament, aquesta és una crítica molt personal ja que em falta informació global, de totes les coses que es van succeir fora del petit nucli on jo em trobava. Am tot el que ha pogut haver-hi de negatiu, aquesta vaga ha estat, segons la meva opinió, ben positiva i ho ha estat des del punt de vista que una vaga de dos dies no és una vaga; és una minivaga, si voleu; és només simulacre; una mena d'entrenament, i en aquest sentit, penso, la cosa ha anat prou bé. Agressivitat i defectes d'organització a part. D'aquesta vaga se'n pot treure molt de profit per mica que l'analitzem...

A. Costafreda

UN COMENTARI AL LLIBRE:

"ELS OCELLS DE LES TERRES DE PONENT"

Editat per Dilagros acaba d'aparèixer a les llibreries el llibre "Els Ocells de les Terres de Ponent" de Xavier Aixelà i Martí. Un llibre important i alhora oportú ja que ve a cobrir el buit que havia en l'estudi dels nostres ocells. Personalment, com aficionat a la fauna en general, però molt particular a l'ornitologia, m'ha causat un fort impacte, ja que el seu autor, l'amic Aixelà (col.laborador de LA FEMOSA en certes ocasions), no en té prou en descriure un per un tots els moixons de les terres de Ponent sinó que, a més a més, dóna tota la informació possible perquè qualsevol aficionat o amant dels ocells pugui identificar-los amb facilitat els uns dels altres.

Xavier Aixelà divideix el seu llibre en diferents parts. M'ha interessat d'una manera particular la primera, ja que és aquí on qualsevol estudiós que es vulgui endinsar en el coneixement

del moixons pot aprendre a classificar-los segons les seves característiques; per exemple: la forma del seu vol (no vola igual un picot que un colom), el seu plomatge acolorit o no (una carderola o un estornell, per exemple), la forma del bec per a saber si és un ocell carnívor, insectívor o si menja grans, les seves potes, el seu temany etc. Hi ha unes taules de dibuixos per a subratllar alguns trets diferenciadors: els becs, cues o altres adornaments com crestes i plomals que són d'un gran ajut per a destriar els uns dels altres.

Un cop aquí, i per millor estudi dels ocells, l'Aixelà els aplega segons siguin els seus hàbitats predilectes. Així trobarem "Els ocells de pobles i ciutats" com el pardal, l'orenetta, o l'òliva. "Els ocells d'arbres i bardisses" com el russinyol, la griba, el cargolet. "Els ocells de conreus i planes"

com la guatlla, la perdiu, el xuriquer. "Els ocells dels erms i les planes seques" com el sisó o ànec de secà, la xurra. I encara els "ocells de muntanya" i "els ocells aquàtics"

Un altre dels valors d'aquest llibre i que bé a revelar tota la feina esmerçada pel seu autor durant més de cinc anys, és que, juntament amb el seu nom en català normatiu, (i el centífic en llatí) hi ha, a més a més el nom popular que molt sovint rep a cada poble, com per exemple: El "teixidor" (Remiz pendulinus); a Lleida i a Almenar "reiet", A Artesa de Lleida "sabatèter", a Torres de Segre "sabateta", i a Sudanel·l "civilet". I com aquest molts d'altres i això és molt bo ja que per molts aficionats que només saben el nom del seu poble, el poden cercar amb aquest nom a l'índex alfabètic.

Una de les coses que més impressió fa, en fullejar aquest llibre de gairebé 300 pàgines, amb força dibuixos i fotografies és el comprovar la quantitat d'ocells que viuen, a les nostres comarques que hi crien o senzillament hi vénen de pas. Entre aquest n'hi ha que, a Catalunya, només viuen a les nostres comarques com la xurra el sisó, la ganga entre molts d'altres. Tot aquest conjunt està explicat d'una manera molt entenedora i precisa. L'Aixalà estén molt més, les seves explicacions quan descriu els ocells com el "gall fer", la "perdiu blanca" o la "cigonya" que són els moixons que la seva supervivència preocupa més als ornitòlegs.

De veritat, aquest llibre de Xavier Aixalà i Martí, val la pena de llegir-lo, estudiar-lo i, no caldria dir-ho, de recomanar-lo.

Arna

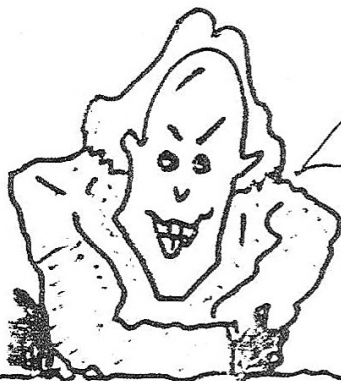
CÒMIC

PER SER FELIÇ

EL PRIMER PAS PER
ESSER FELIÇ FOU DEIXAR
D'ANAR AL FUTBOL

DESPRÉS VAIG DEIXAR
LA DONA I ELS NENS.

VAIG TRENCAR
AMB L'AMANT

TAMBE M'HE ALLUNYAT
DELS AMICS. (PELS FAVORS).

ARA JA HO PUC DIR:

ESTIC FET POLS!

A handwritten signature in the bottom right corner of the page.

PUIGVERD I LA CULTURA

De Puigverd, hem rebut un programa d'actes culturals que ja s'estan portant a cap en aquest poble. Per si algun dels nostres lectors l'interessa participar en algun, ens ha semblat bé reproduir algun dels actes d'aquest programa.

CONFERÈNCIA COL·LOQUI

Dia 31 de març a les 9 de la nit
«Els joves i la droga». Associació exdrogadictes «EL PATRIARCA».

CURS DE SOCORRISME

Dies 6 a 11 d'abril a les 9 h.
Impartit per: Dtor. Manuel Guiu i Antoni Calçada.

Tots els que hi vulguin assistir s'han d'inscriure prèviament a la biblioteca.

DIADA DE SANT JORDI

Dia 22 d'abril a les 10 de la nit
Representació teatral per «XERRIC, XERRICS» amb l'obra: «Quan ell és ella i ell és...» de Nicasi Camps. La representació de l'obra participa en la roda de teatre de les terres de Ponent i el Concurs de teatre jove de Lleida.

A l'entreacte hi haurà la representació de les PUBLILLES 37-38 de PUIGVERD DE LLEIDA.

Dia 23 d'abril a 2/4 d'11
PROCESSÓ I MISSA. Processó acompanyada de l'orquestra MARAVELLA.

A les 12
PRESENTACIÓ DEL LLIBRE «HISTÒRIA DE PUIGVERD» de Desideri Díaz. A l'acte de presentació hi assistiran autoritats de la Generalitat de Catalunya i Diputació de Lleida.

BALLADA DE SARDANES amb l'orquestra «MARAVELLA»

VENDA DEL LLIBRE I LA ROSA CASTELLERS

Cants de la coral «LA PALOMETA»

A 2/4 de 6
GRAN PARTIT DE FUTBOL. AMATEURS-JUVENILS Puigverd contra selecció de les terres de Lleida.

A les 9 de la nit
CLOENDA DE FESTA. GRAN SESSIÓ DE BALL amb l'Orquestra «MARAVELLA».

DIA DE LES CASSOLES

Dia 1 de maig a les 6 de la tarda
Bona música amb el grup «XALA» Country-folk de les terres de Ponent.

CURS DE TREBALLS MANUALS

DARRERA DEL MIRALL

CONTINUACIÓ

*** **

Dissabte, les nou de la nit en Manuel satisfet caminava vers el pis de la Júlia amb un petit abjecte a la butxaca que hauria embolicat amb paciència per tal de donar-li una sorpresa, Falta-ven escassament vint metres, per això podé percebre clarament com ella baixava d'un cotxe; en Manuel accelerà el pas per tal d'atemperar una mica l'impaciència, en veure'l ella l'interrogà amb un sec, hola Manuel! què fas per aquí?, estranyat contestà que havia vingut a buscar-la i sortir plagats. La Júlia obrí la bossa i tragué de dins un paquet de tabac tot oferint-li una cigarreta que ell rebutjà -no gràcies, saps prou bé que no fumo, o potser ho has oblidat?- Per la vorera, mentre s'acostava el conductor del cotxe que perfi havia acabat d'aparcar i que no sabia perquè però li resultava familiar, aquell tot decidit s'aproximà cap a la Júlia que ja

s'encaminava cap a la porta d'entrada del bloc de pisos dient -Adéu Manuel! Anem cap dalt Quim?, l'altre la seguí. Ell des del carrer no podia avenir-se de l'escena que havia viscut, no obstant escoltà encara com aquell home li preguntava -Però qui era aquest xocit- a qual cosa ella respongué -Aquest, ningú un simple conegut- En Manuel mirava des de fora com pujaven les escales, com ella no es girava, com l'agafava pel coll, com... de sobte li vingué a la ment la fisonomia d'aquell home, sí! Sí! era el seu professor de literaturaera el seu professor de literatura de tercer, aquell que tant l'animava a escriure. Vuit segles de literatura catalana li caigueren de cop, des dels primers trobadors i les Homilies d'Organyà a la darrera publicació en llengua catalana se li precipitaren a sobre esclafant-lo contra aquella vorera, contra

llaunes buides de cervesa i burilles reblegades sobre l'asfalt contra els cotxes que passaven de pressa i els filferros retorçats, contra els serolls que escombren el terra d'un bar, contra una trevessa esquinçada que el vent s'endua aquí i allà.

"Ningú", arrosegava amb llàstima, aflicció la seva ombra ran de terra -Ningú era ell mateix esclari i en "res" s'havia convertit aquell regal que tan primfiladament havia embolicat per una rialla seva.

Continuarà

HUMOR

Quatre tronats de la gralla volen sortir a fer soroll; segur que millor ho farien aeguts sota un cascoll.

QUÈ HI HA AL MUSEU D'ARTESA?

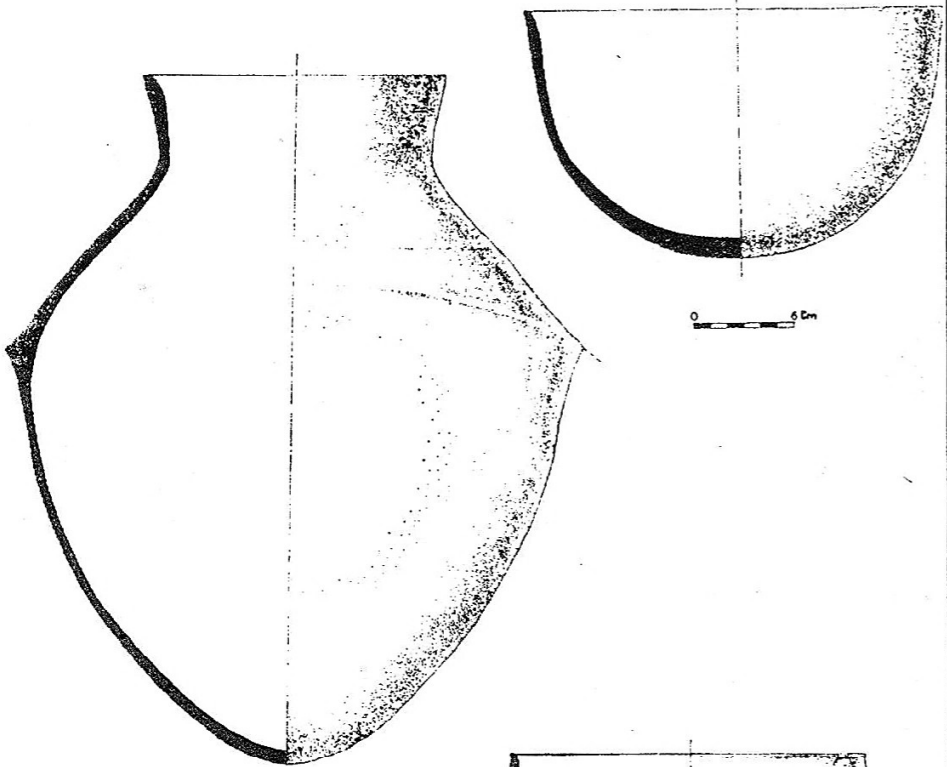
EL NEOLÍTIC

Un cop superades les etapes del Paleolític i del Post-Paleolític la humanitat ja entrarà de ple a una nova època, totalment diferenciada de l'anterior per una infinitat d'aportacions culturals. Ara l'ésser humà descobreix l'agricultura i aprèn a domesticar els animals, coses que li permetran de viure sense haver de dependre de la caça. Per primera vegada en la seva història l'humà té la possibilitat de ser sedentari, viure en un mateix lloc tota la seva vida, per aquesta raó és també ara quan es creen les primeres estructures habitables (cases i poblats) i per aquesta mateixa causa neixen les jerarquies (caps i altra gent econòmicament més poderosa). L'home, i potser més exactament la dona aprèn a fer atuellis de fang i coure'ls al foc (ceràmica) també aprèn a filar i a teixir... Al llarg

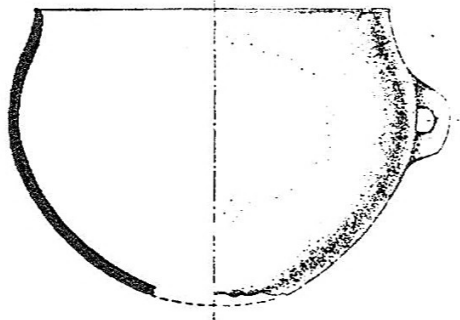
d'uns quans mil·lenis l'humà va estructurar les vases d'una societat que anirà adquirint, sempre més, elements culturals nous, fins arribar als nostres dies. No oblidem que molts pobles del tercer món viuen encara dins d'unes estructures mentals i de producció clarament neolítiques.

El Neolític comença a estructurar-se al nostre país fa uns nou mil (9.000) anys. Aquella gent que encara no coneixia l'ús dels metalls, usava, per a fer les seves eines, la pedra l'os i la fusta. Amb la pedra feia ganivets, perforadors, gratadors Etc. amb fragments de sílex molt ben incrustats en un bastó torçat construïa les falçs per a segar, amb codines es feien les seves destrals i aixades.

de materials del Neolític, al Museu d'Artesa, n'hi ha en tres vitrines que són les darre-

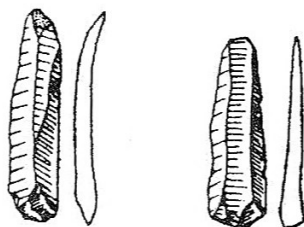
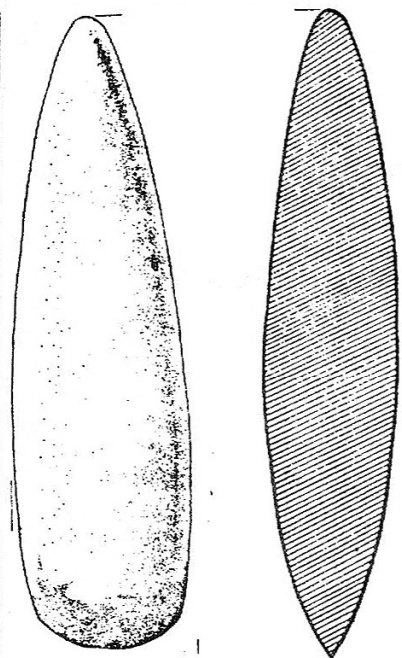

Tipus de ceràmica neolítica (dibuix molt reduït) procedent de la Planeta, terme d'Artesa. La ceràmica, d'ara en endavant ja serà l'element més característic de tots els jaciments arqueològics.

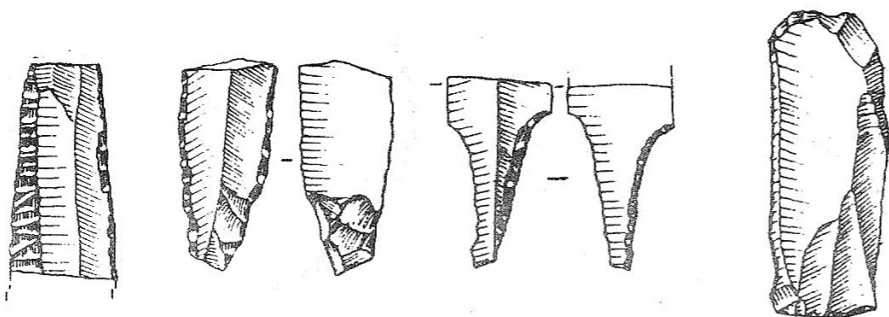
res de la primera sala. En aquestes vitrines hi ha materials dels jaciments següents: Tossal de l'Ambrosi, Santesprít, el Pla la Planeta, Roques del Monjo, del terme d'Artesa, les Fonts, Torre Garrell i Vinatesa del terme de Lleida, de la Peixera d'Aspa, de

les Roques de Valent i la Serra de Castellidans, dos jaciments del terme de Sarroca i un del terme de Puigverd. Aquests jaciments entre molts altres localitzats vénen a demostrar que el Neolític va estar força arrelat a les nostres comarques.

Eines de sílex (tamany natural) procedents de la Vall Major, perme de Sarroca

Destral de pedra polida, vist del davant i del costat (dibuix reduït a la meitat) també del jaciment de la Planeta.

Estrits fets amb sílex (pedra foguera), tamany natural, procedents del jaciment de la "Serra", al terme de Puigverd.

Quan visiteu el Museu, després d'observar les primeres vitrines dedicades al Paleolític, no us serà gens difícil adonar-

vos de la diferència dels materials Neolítics, sobretot per la presència de la ceràmica i de les destrals de pedra polida.

A.C.

(Dibuixos d'A. Llussà)

